

Sygn. akt III AUa 415/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Małgorzata Pasek
Sędziowie	sędzia Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska (spr.) sędzia Krzysztof Szewczak
Protokolant: st. prot. sądowy Kinga Panasiuk-Garbacz	

po rozpoznaniu w dniu 29 stycznia 2020 r. w Lublinie

sprawy Z. F.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa w przedmiocie podlegania ubezpieczeniom społecznym

na skutek apelacji Z. F.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 27 marca 2019 r. sygn. akt VIII U 1339/18

I. oddala apelację;

II. zasądza od Z. F. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Krzysztof Szewczak Małgorzata Pasek Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska

Sygn. akt III AUa 415/19

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 14 marca 2018 roku stwierdził, że Z. F. podlega ustawodawstwu polskiemu w okresie od dnia 24 lipca 2013 roku do dnia 30 kwietnia 2016 roku. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że fakt wykonywania pracy na terenie Słowacji nie został potwierdzony przez instytucję słowacką, dlatego umowa o pracę zawarta z firmą reprezentowaną przez(...) nie została wzięta pod uwagę przy ustalaniu właściwego ustawodawstwa. Z danych zawartych w ewidencji wynika, iż wnioskodawca prowadzi na własny rachunek działalność gospodarczą, a zasady obejmowania ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym osób

prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą wynikają z art. 6 ust 1 pkt 5 i art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Z. F. wniósł odwołanie od powyższej decyzji, domagając się jej zmiany poprzez ustalenie, że od dnia 24 lipca 2013 roku do dnia 30 kwietnia 2016 roku podlega ustawodawstwu słowackiemu jako osoba wykonująca pracę na terenie Słowacji.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Argumentował, że słowacka instytucja ubezpieczeniowa poinformowała, że wobec słowackiego pracodawcy reprezentowanego przez (...) była skierowana kontrola, która wykazała, że nie dochodzi do realnego wykonywania pracy przez pracowników, którym były wystawione formularze (...). Ustalenia ustawodawstwa polskiego Oddział dokonał na skutek pisma instytucji słowackiej z 25 lipca 2013 roku. Strona słowacka nie kwestionowała ustalenia Oddziału.

Wyrokiem z dnia 27 marca 2019 r. Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących podstawach faktycznych i rozważaniach prawnych.

Z. F. od dnia 10 maja 2006 roku prowadzi działalność gospodarczą w zakresie działalności taksówek osobowych.

W dniu 1 czerwca 2012 roku wnioskodawca zawarł umowę o pracę ze słowacką firmą (...). Na jej podstawie został zatrudniony w charakterze doradcy reklamowego i marketingowego. Zgodnie z postanowieniami umowy pracę miał wykonywać na terenie Republiki Słowackiej, od dnia jej podpisania w wymiarze 4 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem w wysokości 25 euro.

W dniu 4 czerwca 2013 roku słowacka instytucja ubezpieczeniowa wystawiła skarżącemu formularz (...) na okres od 1 czerwca 2012 roku do 23 lipca 2013 roku. Jednocześnie zgodnie z danymi zgromadzonymi w (...) ZUS w okresie od 1 maja 2011 roku do 31 maja 2012 roku Z. F. nie posiadał innego tytułu do ubezpieczeń społecznych.

W dniu 3 lipca 2012 roku Oddział ustalił, że w okresie od 1 czerwca 2012 roku w zakresie zabezpieczenia społecznego ma wobec wnioskodawcy zastosowanie ustawodawstwo Republiki Słowackiej - zgodnie z art. 13 ust. 3 cyt. wyżej rozporządzenia - w związku z wykonywaniem pracy najemnej na terenie Republiki Słowackiej na rzecz pracodawcy słowackiego - firmy: (...). ul. (...), (...)S., nr (...) - przy jednoczesnym prowadzeniu działalności gospodarczej na terenie Polski. W dniu 14 września 2012 roku słowacka instytucja ubezpieczeniowa wystawiła skarżącemu na okres od 1 czerwca 2012 roku do 23 lipca 2013 roku zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego - formularz (...).

Pismem z dnia 25 lipca 2013 roku słowacka instytucja ubezpieczeniowa poinformowała, że w wyniku kontroli przeprowadzonej u wyżej wymienionego pracodawcy słowackiego przez Narodowy Inspektorat Pracy (Národný inšpektorát práce) i zakład ubezpieczeń społecznych (Sociálna poisťovňa) stwierdzono, że chodzi o tzw. firmę skrzynkową i na terenie Republiki Słowackiej nie dochodzi do realnego wykonywania pracy przez pracowników. Pracownikom, którym centrala zakładu ubezpieczeń społecznych Sociálna poisťovňa wystawiła już formularze (...) i zostały one doręczone właściwym pracodawcom i polskiej instytucji ubezpieczenia społecznego ZUS, nie będą one likwidowane wstecznie. Jeżeli po zakończeniu ważności formularza (...) stosunek ubezpieczenia u danego pracodawcy nadal trwa, właściwy oddział zakładu ubezpieczeń społecznych Sociálna poisťovňa wyda postanowienie o wygaśnięciu ubezpieczenia z dniem, w którym zakończyła się ważność formularza (...).

W dniu 5 września 2013 roku Z. F. złożył wniosek o ustalenie właściwego słowackiego na dalszy okres tj. od 24 lipca 2013 roku. Do wniosku załączył następujące dokumenty:

1. Umowę o pracę zawartą z firmą (...), (...), (...) S., nr identyfikacyjny (...),
2. Registracny list (...),

3. Potwierdzenie wypłaty wynagrodzenia,

4. Zaświadczenie pracodawcy z 2 sierpnia 2013 roku o zatrudnieniu w firmie (...) od 1 czerwca 2012 roku

Wobec pisma instytucji słowackiej z 25 lipca 2013 roku wynika, że umowa o pracę z pracodawcą słowackim ma pozorny charakter i została zawarta w celu obejścia krajowych przepisów dotyczących osób prowadzących działalność gospodarczą, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. w odpowiedzi na wniosek o potwierdzenie ustalonego wcześniej ustawodawstwa właściwego z dnia 5 września 2013 roku pismem z dnia 28 listopada 2013 roku ustalił, że w okresie 24 lipca 2013 roku w zakresie zabezpieczenia społecznego ma wobec Z. F. zastosowanie ustawodawstwo polskie na podstawie art. 11 ust. 3 lit. a) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE z 30.04.2004 roku nr L 166/1 ze zm.).

Powyższe pismo zostało przesłane do instytucji słowackiej i doręczone w dniu 6 grudnia 2013 roku, która w terminie dwóch miesięcy miała prawo nie zgodzić się z powyższym ustaleniem.

Do dnia wydania decyzji strona słowacka nie poinformowała o zastrzeżeniach co do ustalonego wobec wnioskodawcy ustawodawstwa polskiego.

Organ rentowy w dniu 22 stycznia 2014 roku wydał decyzję nr (...) znak: (...), w której stwierdził, że z tytułu prowadzenia działalności gospodarcze wnioskodawca podlega ubezpieczeniom społecznym w następujących okresach:

1. od 15 maja 2002 roku do 31 sierpnia 2002 roku,
2. od 10 maja 2006 roku do 28 lutego 2009 roku,
3. w dniu 1 maja 2011 roku,
4. od 2 września 2011 roku do 31 stycznia 2012 roku,
5. od 24 lipca 2013 roku.

Od wymienionej wyżej decyzji skarżący złożył odwołanie. Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z dnia 12 stycznia 2018 roku umorzył postępowanie w sprawie. Orzeczenie Sądu uprawomocniło się 27 stycznia 2018 roku (akta VIII U 1413/16).

Na podstawie prawomocnej decyzji z 22 stycznia 2018 roku nr (...) odwołujący z urzędu sporządził dokumenty zgłoszeniowe i rozliczeniowe.

W dniu 14 lutego 2018 roku do Zakładu wpłynął wniosek Z. F. o ponowne ustalenie właściwego, ustawodawstwa od 24 lipca 2013 roku do 30 kwietnia 2015 roku Z uwagi na brak nowych dowodów w sprawie jak i brak informacji od instytucji słowackiej o zmianie stanowiska w sprawie pracowników firmy (...) organ rentowy w dniu 14 marca 2018 roku wydał zaskarżoną decyzję.

Decyzją z dnia 22 stycznia 2015 roku słowacka instytucja ubezpieczeń społecznych Sociálna Poistovňa nie objęła Z. F. obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi jako pracownika (...) od dnia 23 lipca 2013 roku według prawodawstwa słowackiego. Postępowanie w sprawie odwołań wnioskodawcy i (...) zostało zawieszona.

Stan faktyczny Sąd pierwszej instancji ustalił na podstawie dowodów ze wskazanych dokumentów, uznając je w całości za wiarygodne.

Sąd Okręgowy uznał w tych okolicznościach, że odwołanie wnioskodawcy nie jest zasadne i podlega oddaleniu.

Sąd ten przywołał przepis art. 83 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 963, tekst jedn. ze zm.), zgodnie z którym Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących zgłaszania do ubezpieczeń społecznych.

Z uwagi na przystąpienie Polski do Unii Europejskiej z dniem 1 maja 2004 roku w przypadku pracy wykonywanej na terenie państw członkowskich w ramach swobodnego przepływu osób zastosowanie będzie miało również prawo europejskie. Od dnia 1 maja 2010 roku obowiązuje w Polsce rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) numer 883/2004 z 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE. L z 2004 roku, nr 166, stroku 1, zwane dalej rozporządzeniem podstawowym). Zgodnie z przyjętą zasadą ogólną, wyrażoną w art. 11 ust. 1 rozporządzenia osoby, do których stosuje się rozporządzenie podlegają w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego.

W świetle art. 11 ust. 3 lit. a) cytowanego rozporządzenia osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego.

W myśl art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określoneemu zgodnie z przepisami ust. 1.

Sąd Okręgowy odniósł się również do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) numer 987/2009 z dnia 16 września 2009 roku dotyczącego wykonywania rozporządzenia numer 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE. L z 2009 roku, nr 284, stroku 1, zwane dalej rozporządzeniem wykonawczym). W myśl art. 16 ust. 1 i ust. 2 tego rozporządzenia osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego 883/2004 oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego 987/2009. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu. Natomiast zgodnie z art. 16 ust. 3 tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii.

Zgodnie z procedurą określoną w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego w przypadku gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określone na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego.

Jak wskazał Sąd pierwszej instancji, z analizy powyższych przepisów wynika, że dla wydania decyzji o ustaleniu właściwego ustawodawstwa konieczne jest wcześniejsze zastosowanie procedury przewidzianej w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego. Organ rentowy oraz sąd rozpoznający sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych nie ma bowiem kompetencji do samodzielnego określania tytułu do ubezpieczeń społecznych na terytorium innego Państwa Członkowskiego. Jeśli organ poweźmie wątpliwości, to powinien nawiązać kontakt z instytucją

ubezpieceniową innego państwa w celu wymiany odpowiednich danych niezbędnych dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków osób, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe (wyrok SA w Gdańsku z 11 lipca 2017 roku, III AUa 1740/16, Lex nr 2387023).

Jednocześnie należy zauważyć, że przepisy rozporządzenia wykonawczego nie nakładają na instytucje ubezpieczeń społecznych specjalnych wymogów odnośnie formy ustalania ustawodawstwa, w tym ustalenia tymczasowego. Przy ustalaniu tego elementu należy wziąć pod uwagę treść korespondencji przesyłanej pomiędzy instytucjami. Natomiast określone w przepisie „wspólne porozumienie” może polegać na poinformowaniu przez instytucję właściwą miejsca świadczenia pracy najemnej o swoim stanowisku odnośnie do nieistnienia ważnego tytułu do ubezpieczenia społecznego na terytorium jej państwa (postanowienie SN z 27 września 2016 roku, I UZ 14/16, Lex nr 2153430).

W odwołaniu od zaskarżonej decyzji wnioskodawca zarzucał organowi rentowemu brak dopełnienia odpowiednich procedur w zakresie ustalania właściwego ustawodawstwa. W ocenie Sądu Okręgowego wszystkie wymogi nałożone przepisami rozporządzenia wykonawczego zostały zachowane. Po poinformowaniu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przez wnioskodawcę o wykonywaniu pracy na terenie Słowacji w trybie art. 16 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego, organ rentowy w trybie art. 16 ust. 2 tego rozporządzenia wszczął postępowanie, którego wynikiem było tymczasowe ustalenie ustawodawstwa. Zakład poinformował o tym słowacką instytucję Sociálną Poistovňu, pismo ZUS zostało doręczone instytucji słowackiej w dniu 6 grudnia 2013 roku. Instytucja ta w wyznaczonym terminie 2 miesiące nie zgłosiła żadnych zastrzeżeń. Tym samym ustalenie ustawodawstwa polskiego stało się ostateczne, co zostało potwierdzone w zaskarżonej decyzji.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku złożył Z. F.. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

- naruszenie art. 11 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L.2004.166.1 ze zm.) poprzez jego niezastosowanie, co w przypadku uprawomocnienia się zaskarżonego wyroku skutkowało będzie złamaniem zasady wykluczającej objęcie zabezpieczeniem społecznym kilku państw równocześnie;

- naruszenie art. 13 ust. 3 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L.2004.166.1 ze zm.) poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie tym samym, że w rozpoznawanej sprawie są podstawy do objęcia odwołującego ustawodawstwem polskim w spornym okresie;

- naruszenie art. 58 § 1 i 2 kodeksu cywilnego, poprzez wykreowanie stanu faktycznego niezgodnego z ustawą tj. objęcie wnioskodawcy zabezpieczeniem społecznym w dwóch różnych Państwach Członkowskich w tym samym okresie;

- naruszenie pkt 4 decyzji nr (...) z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004, poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji brak zawieszenia postępowania z uwagi na brak prawomocnego wyłączenia wnioskodawcy z ubezpieczeń na terenie Słowacji

- naruszenie art. 6 kodeksu cywilnego w związku z art. 233 § 1 kodeksu postępowania cywilnego poprzez uznanie, że wnioskodawca nie udowodnił wykonywania na terenie Słowacji, wobec braku prawomocnej decyzji wyłączającej go z ubezpieczeń na terenie Słowacji;

- naruszenie art. 477¹¹ § 2 kodeksu postępowania cywilnego poprzez niewezwanie pracodawcy ubezpieczonego jako zainteresowanego, podczas gdy w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych stronami postępowania są ubezpieczony, inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy i zainteresowany, a zainteresowanym jest zgodnie z art. 477¹¹ § 2 k.p.c. ten, czyje prawa i obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy, a

zatem pracodawca ubezpieczonego jako zobowiązany do opłacania składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne do słowackich instytucji właściwych z uwagi na zatrudnienie ubezpieczonego na podstawie umowy o pracę, co skutkowało naruszeniem art. 379 pkt 5 kodeksu postępowania cywilnego stanowiąc przyczynę nieważności postępowania;

- naruszenie art. 233 § 1 kodeksu postępowania cywilnego poprzez:

1. brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego,
2. pominięcie okoliczności, że wnioskodawca wg. stanu na chwilę obecną w spornym okresie podlega ubezpieczeniom społecznym na terenie Słowacji, co wynika z braku prawomocnego wyłączenia go z ubezpieczeń społecznych na terenie Słowacji.

W związku z powyższym skarżący wniósł o:

1. dopuszczenie i przeprowadzenie w postępowaniu apelacyjnym następujących dowodów:

- z dokumentów zawartych w aktach Zakładu dotyczących wnioskodawcy,
- z kserokopii sprawozdania z podróży służbowej do B. w dniu 12 marca 2015 roku,
- z tłumaczenia protokołu kontroli z dnia 12 lipca 2011 roku,
- pisma Socialnej Poistovnej w B. z dnia 23 sierpnia 2011 roku
- zobowiązanie Zakładu Ubezpieczeń społecznych do przedłożenia informacji dotyczącej aktualnego statusu ubezpieczeniowego wnioskodawcy na terenie Słowacji.

Dowody te miałyby zostać przeprowadzone na okoliczność ustalenia, że brak jest podstaw do stwierdzenia, aby odwołujący się w spornym okresie podlegał w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu polskiemu, a w każdym razie na okoliczność ustalenia, że zarówno zaskarżony wyrok Sądu pierwszej instancji jak i poprzedzająca go decyzja organu rentowego są przedwczesne.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji ZUS poprzez stwierdzenie, że w związku z zatrudnieniem w przedsiębiorstwie mającym siedzibę na terenie Słowacji w okresie od 24 lipca 2014 roku do 30 kwietnia 2016 roku właściwym dla odwołującego się w wyżej wymienionym okresie jest, w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwo słowackie, a w konsekwencji nie podlega on w spornym okresie ubezpieczeniom społecznym, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji lub uchylenie zaskarżonego wyroku a także poprzedzającej go decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu.

Nadto apelujący wniósł o przeprowadzenie rozprawy również pod jego nieobecność oraz o zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania.

W toku postępowania apelacyjnego wnioskodawca dołączył pismo słowackiej Socialnej Poistovnej, sporządzone w języku słowackim, z którego według skarżącego wynikać miało, iż nie został on w dalszym ciągu prawomocnie wyłączony z ubezpieczeń społecznych na Słowacji w okresie od 24 lipca 2014 roku do 30 kwietnia 2016 roku.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja jest niezasadna i podlega oddaleniu.

Odnosząc się do najdalej idącego zarzutu apelacji, a mianowicie dotyczącego naruszenia art. 477¹¹ § 2 k.p.c. co skutkowało nieważnością postępowania wskazać należy, że w utrwalonym już orzecznictwie przyjmuje się, że zagraniczny pracodawca ubezpieczonego nie jest zainteresowanym w sprawie z odwołania ubezpieczonego przeciwko

organowi rentowemu o ustalenie właściwego ustawodawstwa dlatego, że wynik takiej sprawy nie dotyka bezpośrednio praw i obowiązków zagranicznego pracodawcy (por. wyroki: z dnia 14 lipca 2016 r., II UK 297/15, LEX nr 2120892; z dnia 25 listopada 2016 r., I UK 370/15, LEX nr 2166375 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 września 2016 r., I UZ 14/16, LEX nr 2153430; z dnia 6 września 2016 r., I UZ 13/16, LEX nr 2139243 oraz z dnia 21 listopada 2016 r., II UK 735/15 i II UK 734/15, niepublikowane).

Następnie stwierdzić należy, iż Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie przedstawiając logiczną argumentację prawną. Ustalenia sądu I instancji i wyprowadzone na ich podstawie wnioski Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne. Sprawia to, że nie zachodzi potrzeba powtarzania szczegółowych ustaleń faktycznych oraz dokonanej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku interpretacji przepisów prawa mających zastosowanie w niniejszej sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1997 r., sygn. II UKN 61/97 - OSNAP 1998 r., nr 3, poz. 104; wyrok Sądu Najwyższego z 8 października 1998 r., sygn. II CKN 923/97 - OSNC 1999 r., z. 3, poz. 60; wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 1999 r., sygn. I PKN 21/98 - OSNAP 2000, nr 4, poz. 143).

Odnosząc się zatem bezpośrednio do zarzutów apelacji stwierdzić należy ich bezzasadność.

Zasady ustalania właściwego ustawodawstwa regulują przepisy rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE nr L 166/1 z 30.04.2004 r.) i rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE nr L 284/1 z 30.10.2009).

Artykuł 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego zawiera normę kolizyjną wskazującą na ustawodawstwo właściwe dla ubezpieczenia społecznego osoby normalnie wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich Unii, służącą urzeczywistnieniu jednej z podstawowych zasad koordynacji systemów zabezpieczenia wyrażonej w art. 11 ust. 1 tego rozporządzenia, zgodnie z którą osoby, do których stosuje się rozporządzenie podstawowe, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego.

Osoba, która weszła w stosunki ubezpieczenia społecznego o charakterze transgranicznym przez jednoczesne wykonywanie działalności w różnych państwach członkowskich Unii Europejskiej, swoje uprawnienie do podlegania ubezpieczeniu społecznemu w jednym tylko kraju członkowskim może zrealizować, składając wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego do instytucji państwa miejsca zamieszkania, która ma obowiązek wdrożenia procedury przewidzianej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego.

Z podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku wynika, że decyzję z dnia 14 marca 2018 r., określającą dla wnioskodawcy ustawodawstwo polskie od 24 lipca 2013 r. do 30 kwietnia 2016 roku, poprzedziło ustalenie ustawodawstwa słowackiego za okres od dnia 1 czerwca 2012 roku do dnia 23 lipca 2013 roku. Na ten okres skarżący posiadał, wystawione przez słowacką instytucję ubezpieczeniową zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego – formularz (...). Następnie pismem z dnia 25 lipca 2015 roku strona słowacka wskazała, iż po kontroli u pracodawcy tj. (...) stwierdzono, że chodzi o tzw. firmę skrzynkowa i na terenie Republiki Słowackiej nie dochodzi do realnego wykonywania pracy przez pracowników. W związku z tym Zakład Ubezpieczeń Społecznych początkowo pismem z dnia 28 listopada 2013 roku ustalił, że w okresie od dnia 24 lipca 2013 roku wobec Z. F. zastosowanie będzie mieć ustawodawstwo polskie w zakresie zabezpieczenia społecznego, co następnie wobec braku sprzeciwu ze strony słowackiej, potwierdzono decyzją z dnia 22 stycznia 2014 roku.

Decyzja z dnia 22 stycznia 2014 roku stała się prawomocna z dniem 27 stycznia 2018 roku. W dniu 14 lutego 2018 roku wnioskodawca ponownie wystąpił do ZUS o ustalenie właściwego ustawodawstwa za okres od 24 lipca 2013 roku do 30 kwietnia 2015 roku, jednak nie przedstawił przy tym żadnych nowych dowodów ani nowego stanowiska strony słowackiej. Wobec tego w dniu 14 marca 2018 roku Zakład wydał zaskarżoną decyzję, stwierdzając ponownie, że Z.

F. w okresie od dnia 24 lipca 2013 roku do 30 kwietnia 2015 roku podlegał w zakresie zabezpieczenia społecznego ustawodawstwu polskiemu.

Nadto w dniu 22 stycznia 2015 roku Socialna Poistovna wydała decyzję, nie obejmując Z. F. w spornym okresie obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi jako pracownika firmy (...).

Wobec tego, zaskarżona w niniejszym postępowaniu decyzja stanowi efekt „wspólnego porozumienia”, o którym mowa w art. 16 ust. 4 in fine rozporządzenia wykonawczego, któremu ustawodawca unijny nie nadał jakiegóż instytucjonalnej formy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2016 r., I UZ 13/16 oraz z dnia 21 listopada 2016 r., II UK 735/15; z dnia 20 listopada 2016 r., II UZ 48/16 - niepublikowane).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 kwietnia 2017 r., sygn. II UK 248/16 (publ. Legalis nr 1618096) wyraził pogląd, że gdy obie instytucje właściwe dojdą do wspólnego porozumienia, to ono ma decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego, gdyż przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia podstawowego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich (ewentualnie uniknięcia sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu), a nie ustalenie ubezpieczenia korzystnego dla zainteresowanego (ze względu na wysokość składek). Zatem z punktu widzenia ustalenia ustawodawstwa w trybie przepisów rozporządzenia wykonawczego istotne jest, aby w jego wyniku zainteresowany został objęty ubezpieczeniem w jednym państwie członkowskim. Wprawdzie odbywa się to z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia podstawowego zawierającego normy kolizyjne, ale nie oznacza to, że zainteresowany może w oparciu o nie kwestionować przed organem jednego państwa członkowskiego (miejsca zamieszkania) wspólne porozumienie, a właściwie weryfikować stanowisko zajęte przez drugie państwo członkowskie (miejsca wykonywania pracy najemnej), żądając ustalenia ustawodawstwa miejsca wykonywania pracy najemnej (por. także postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 września 2016 r., II UZ 14/16, z dnia 6 września 2016 r., I UZ 13/16 - niepublikowane, a dotyczące sytuacji, w której państwo miejsca świadczenia pracy najemnej kwestionuje ważność tytułu ubezpieczenia). Powyższe stanowisko podziela w pełni Sąd Apelacyjny.

Należy w tym miejscu wskazać na utrwalony pogląd Sądu Najwyższego, że o ważności tytułu ubezpieczenia społecznego na terytorium danego państwa władczo rozstrzygnąć może organ tego tylko państwa, natomiast Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jak i sąd ubezpieczeń społecznych jest pozbawiony kompetencji do samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim (por. wyroki: z 11 września 2014 r., II UK 587/13 OSNP 2016 nr 1, poz. 13; z 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12 OSNP 2014 nr 3, poz. 47; z 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15 uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2010 r., II UZP 2/10 OSNP 2010 nr 17-18, poz. 216).

Wskazany brak kompetencji tyczy się także oceny pracy wykonywanej w innym państwie członkowskim jako marginalnej, a to przede wszystkim dlatego, że przepisy art. 16 rozporządzenia wykonawczego adresowane są do państw członkowskich i określają sposób postępowania właściwych organów tych państw w celu ustalenia wspólnego stanowiska odnośnie do ustawodawstwa, któremu podlega zainteresowany. Tak wyznaczony przedmiot postępowania oraz jego cel (doprowadzenia do sytuacji podlegania ustawodawstwu jednego państwa) determinuje zakres kontroli przez sąd ubezpieczeń społecznych decyzji organu rentowego o ustaleniu ustawodawstwa właściwego. W postępowaniu zapoczątkowanym odwołaniem od takiej decyzji sąd bada wyłącznie to, czy zachowana została właściwa procedura gwarantująca osiągnięcie celu zakładanego przez koordynację systemów zabezpieczenia społecznego, nie ma natomiast uprawnienia do badania zasadności stanowiska zajętego przez inne państwo członkowskie - w tym przypadku zaakceptowanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2017 r., sygn. II UK 248/16).

W ocenie Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie została zachowana procedura, określona przepisami wskazanych rozporządzeń. Organ rentowy zaprezentował stronie słowackiej swoje stanowisko odnośnie podlegania ustawodawstwu polskiemu pismem z dnia 28 listopada 2013 roku, do czego strona słowacka zastrzeżeń nie zgłosiła. Zresztą stanowisko Zakładu Ubezpieczeń Społecznych określone w w/w piśmie było konsekwencją informacji jaką

zakład otrzymał w lipcu 2013 roku od strony słowackiej, wskazującej iż umowa o pracę z pracodawcą słowackim ma pozorny charakter i została zawarta w celu obejścia krajowych przepisów dotyczących osób prowadzących działalność gospodarczą.

Okoliczność, że skarżący odwołał się od decyzji słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, zgodnie z którą nie został on objęty tamtejszym ustawodawstwem nie ma wpływu na prawidłowość rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie w sytuacji, gdy decyzja skarżona w niniejszym postępowaniu stanowi efekt „wspólnego porozumienia”, o którym mowa w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego. Postępowanie to nie przewiduje arbitralnych decyzji państwa miejsca zamieszkania, wymagając wspólnego porozumienia z innym zainteresowanym państwem członkowskim. Nawet w wypadku sporu, to nie sąd jest arbitrem rozstrzygającym, jakie ustawodawstwo będzie miało zastosowanie. Wynika to w sposób jednoznaczny z art. 6 ust. 3 w związku z art. 16 ust. 4 in fine rozporządzenia wykonawczego, zgodnie z którym, w przypadku gdy zainteresowane instytucje lub władze nie osiągną porozumienia co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, sprawa może zostać przedstawiona Komisji Administracyjnej przez właściwe władze, a Komisja Administracyjna stara się pogodzić rozbieżne opinie w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym przedstawiono jej sprawę.

Niezasadny jest zarzut naruszenia pkt 4 decyzji Nr(...)komisji administracyjnej z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, polegającego na nie zawieszeniu procedury dialogu i koncyliacji w zakresie określenia właściwego ustawodawstwa jeszcze na etapie postępowania przed polskim organem rentowym do czasu prawomocnego zakończenia postępowania administracyjnego na Słowacji. Należy podkreślić raz jeszcze, że procedura, określona przepisami wskazanych rozporządzeń, została zachowana w niniejszej sprawie, a tylko w tym zakresie Sąd może badać prawidłowość rozstrzygnięcia zapadłego w sprawie. Jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy, ostateczne ustalenie ustawodawstwa właściwego przez państwo miejsca zamieszkania jest wiążące dla wszystkich zainteresowanych państw członkowskich, a jedyna możliwość usunięcia tego dokumentu z obrotu prawnego to kolejne porozumienie instytucji państw członkowskich co do tego, że sytuacja danej osoby do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego jest inna niż wynikałoby to z wydanego dokumentu (art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego). W takim przypadku dokument o ustaleniu ustawodawstwa właściwego, wydany w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego, o charakterze ostatecznym, może być wycofany/uznany za nieważny przez instytucję, która go wydała, po wspólnym porozumieniu instytucji państw członkowskich (art. 5 in fine rozporządzenia wykonawczego), co umożliwi wydanie w jego miejsce (przez instytucję miejsca zamieszkania) kolejnego dokumentu ustalającego ustawodawstwo właściwe, uwzględniającego to wspólne porozumienie. Także więc i z tego punktu widzenia zmiana ostatecznie ustalonego ustawodawstwa musi uzyskać akceptację wszystkich zainteresowanych państw.

Za bezzasadny uznać trzeba zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego. Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy należycie wyjaśnił sprawę, a przeprowadzona ocena dowodów jest prawidłowa. Apelacja nie wykazuje uchybień w rozumowaniu Sądu, które podważałyby prawidłowość dokonanej oceny. Podkreślić trzeba, że Sąd nie miał obowiązku badania, czy firma zatrudniająca wnioskodawcę w spornym okresie na terenie Słowacji była istotnie firmą skrzynkową (skrzynka pocztowa), jak twierdził słowacki organ ubezpieczeniowy. Sąd I instancji nie czynił żadnych własnych ustaleń w zakresie natury zatrudnienia wnioskodawczyni na Słowacji i zakresu jej obowiązków wynikających z tego zatrudnienia, gdyż ustalenia te leżały w gestii instytucji słowackiej. Tym bardziej więc nie był do tego zobowiązany sąd rozpoznający odwołanie od decyzji organu rentowego.

Wskazać też należy, iż Sąd Apelacyjny wziął pod uwagę dokumenty opisane w apelacji oraz dołączone do pisma z dnia 24 stycznia 2020 roku, z których wynikało, że wnioskodawca nie został prawomocnie wyłączony z ubezpieczeń społecznych na Słowacji w okresie od 27 kwietnia 2014 roku do 30 kwietnia 2016 roku. Dokumenty te nie mają jednak wpływu na wynik sprawy, zawierają informację o wyłączeniu wnioskodawcy z ubezpieczenia. Zatem, gdyby stan rzeczy uległ zmianie wnioskodawcy przysługuje prawo do ustalenia właściwego ustawodawstwa od początku.

Podsumowując, stwierdzić należy, iż zaskarżony wyrok jest prawidłowy, apelacja natomiast nie zawierała żadnej argumentacji przemawiającej za uwzględnieniem wniesionego środka zaskarżenia. Organ rentowy zastosował przed wydaniem zaskarżonej decyzji procedurę wymaganą przez art. 16 rozporządzenia nr 987/2009. O zamiarze wydania decyzji o objęciu wnioskodawcy polskim ustawodawstwem w zakresie zabezpieczenia społecznego informował słowacką instytucję ubezpieczeniową. Treść tego pisma instytucja ta milcząco zaakceptowała, co oznacza że doszło do uzgodnienia wspólnego stanowiska w zakresie podlegania ustawodawstwu właściwemu (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2018 roku, I UK 229/17, OSNP 2018, nr 5, poz. 62 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2019 roku, sygn. akt III UZ 33/19, niepubl.). W tych okolicznościach nie ma znaczenia fakt, czy decyzja wyłączająca wnioskodawcę z ubezpieczeń społecznych na Słowacji jest prawomocna czy też nie. W sytuacji, gdyby decyzja ta została zmieniona lub uchylona, a wnioskodawca uzyskałby formularz (...)w Republice Słowackiej będzie miał on możliwość domagania się przed Zakładem Ubezpieczeń Społecznych wyłączenia go z podlegania ubezpieczeniu społecznemu w Polsce.

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265 j.t.).